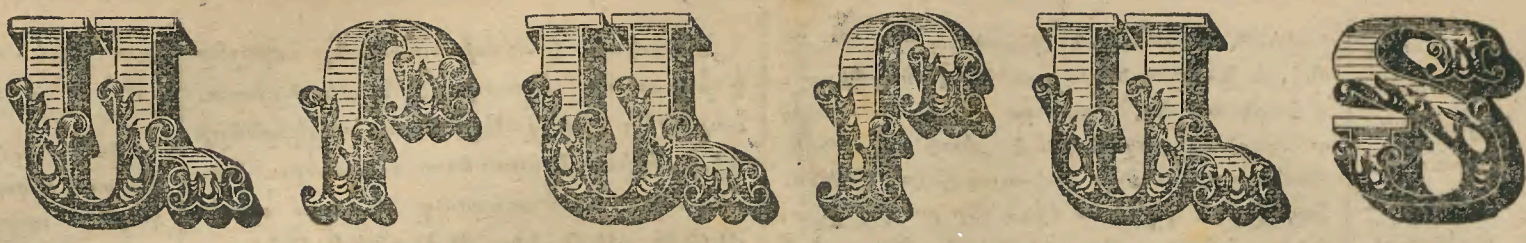

Արարածն առ այժմ չարաթը
երեք անգամ կ'հարտարակ-
ուի :
Բաժանորդութեան գինն է թէ
Պոլսոյ և թէ Գաւառաց համար
150 թիւ մէկ Օսմանեան ոսկի
կանխիկ :
Օտար երկիրներու համար
Համբու ծախքն առնող ին վրայ է :
Մէկ թերթի գինն է 1 դրշ :

ՇԱԽԻՂ ՅԱՌԱՋԱԳԻՄՈՒԹԵԱՆ

1871

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Մանուցմանց տողն առաջին
անգամի համար 3 դրշ : Երկրորդ
անգամի համար 2 դրշ : Եւսկի
անդամներու համար մասնաւոր
ստիպարութիւն կը լլայ :
Նամակը և դրութիւնք պէտք
է դրկել 'ի Վեդիկ խան դեմնա-
յարկ թիւ 40 : առ Յ. Յ. Չէն-
ճիւճեան : անվճար նամակներ
չեն ընդունուիր :

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պաղլիդի մէջ այլ և այլ զինուորական
պաշտօնակալաց և պետական մարդոց կող-
մանէ հետզհետէ հրատարակուած գրքեր
և տետրակներ՝ վերջին պատերազմին
դեռ մութին մէջ թաքուն մնացած պա-
րագայից վրայ կուգան նոր լոյս սփռել,
Գաղղիոյ կրած անհուն աղիւղից բուն
սկզբնապատճառները ցոյց տալ, վեր-
վերջնէլ տակաւ այն քօղը՝ որ անկեալ
գրութեան ապկարութիւնը կը ծած-
կէր. և այս հրատարակութեանց գրե-
թէ ամենքն ալ, շատ քիչ բացառու-
թեամբ, համաձայն են դատաւարուե-
լու Նարոյէնի Պի անհետաւորու և կոյր
քաղաքականութիւնը և բանակի հրա-
մանատարութեան մէջ գործած ապի-
տաբեր սխալումներն, ու Մետանի մար-
դը չարեացապարտ համարելու այն ա-
մեն իշխանութեանց՝ որոց ներքե կը
հեծէ այսօր այս մեծ Ազգը :

Սոյն հրատարակութեանց մէջ մեծ
կարեւորութիւն ստացաւ կայսրութեան
'ի Պէրլին դեսպանին՝ Պ. Պէրլինի
մատնած հրատարակած Պաշտօն և
'ի Բեր-
'ի անուն գիրքը : Սոյնին մէջ նախկին
դեսպանը՝ վաւերական գրեթէ, պաշ-
տօնական նամակներով ու հեռագրերնե-
րով, կը հաստատէ թէ ինքը շատ կա-
նուխ Բրուսելոյ դիտումներն ու Պի-
մարքի խորհուրդները Պերմանտիան
միութեան նկատմամբ՝ իմացուցեր էր
դա՛հազուրկ կայսեր և թէ՛ զգոյցուցեր
էր անոր մատուցած պատերազմի մը վը-
տանդը, և թէ Պաղլիա կը ճիշտ մը գնել
մտաւերէր Բրուսելական պաշտօնէին
խորհրդոց առջև :

«Արդ. հայեցումք մը ձգեցինք,
կ'ըսէ Օք. Նաւիգատ, Պ. Պէրլինի
հրատարակելի գործոյն փորձերուն վը-
րայ : Ինչ որ ալ ըլլան հեղինակին յա-
տուկ եղբորակցութիւնքն, անժխտելի
հետեւութիւն մը յառաջ կուգայ անկէ,
այն է թէ Վայսը, զոր Պ. Սթոֆէլ
այնքան քաջ անգիկացուցած էր Բրու-
սելոյ մէջ զինուորական շարժումին, գեա-
պանագիտական մասին ալ Պ. Պէրլին-
տէթիւն կատարեալ ծանօթութիւն
տացած էր, թէ զիտ'ը նա թէ՛ Պ.
Պիմարքի սրով և է եղանակաւ Պեր-
մանիոյ միութիւնն իրականացնելու հա-
տատ ու որով կամքը և թէ՛ իւր հա-
մաձայնութիւնը Պիմարքի հետ :

«Յաւելցնենք նաև որ Պաղղիոյ դեա-
պանն 'ի Պէրլին, իւր կարծիքներն ամ-
փոփելով, խիստ խմտամարար խորհուրդ-
տուած էր երկու իրերէն մին ընդու-
նել. կա՛մ պարզապէս ընդունել Պեր-
մանական միութիւնն և զայն բացար-
ձակ ըսել, կա՛մ յօտից ցլլալն ապա-
ռաւելին : Այս երկու քաղաքականու-

թիւններէն և ո՛չ մին ընտրուեցաւ,
և կառավարութիւնը գիմարաւ խիզա-
խեց գէտ յայն դէպքերն՝ որ զինքն
յանդուռը քաղցին ձգեցին : »

Օք. Նաւիգատ կը յիշէ նաև բարձրա-
տիճան պաշտօնակալի մը կողմէն հը-
րատարակեալ Մէյ, պարբերաւ և բանալի-
նա՛ս անուամբ գիրք մը, որուն մէջ հե-
ղինակը մի առ մի կը նշանակէ Նարո-
յէնի ընդհանուր հրամանատարութեան,
որ Վիլհելմին՝ Մայթլէի պաշտօնին քով
ունեցածին պէս պատուոյ անուանական
տիտղոս մը չէր, այլ իրապէս Պաղղիոյ
պատերազմական զօրութեան կառավա-
րութիւնը, այդ հրամանատարութեան
ձեռք առած հակառակին միջոցներն,
միմեանց հակառակ տուած հրամաննե-
րն, որով մերթ Պաղլին Մարաշիսը
հրամանատար կը կարգուէր, մերթ իրեն
իմաց կը տրուէր թէ բնաւ նախաշար-
ժում մը չունի, և այլ անհանճարու-
թիւնքն ու թերութիւնները :

Բոլոր ասոնք ևս քան զիս կը ծան-
րացնեն այս պատասխանատուութեան
բեռնը՝ որու ներքե կը դանդաղ այսօր
Ձեզընդի մեծնակեացը, և, ինչ որ առ-
կայն մեծ օգուտ ունի Պաղղիոյ ապա-
կային համար, աւելի ակներև ու պայ-
ծառ ցոյց կուտան անձնական կառավա-
րութեան մը յոռութիւնքն ու քնա-
նները . . . :

* *

Հեռագիրը, ինչպէս որ մեր շաբաթ
օրուան թերթին ընթերցողը կը յիշէ,
Պիմարքի Տիէթլին պահանջումները Ա-
լբանիական պետութեան մնացորդին
պահանջմանց հետ համաձայնեցնելու
գիտարկին գործոյն անակնկալ կերպով
ընծաւմ իմացուց : Կայսրը Հոնոուար-
թի պաշտօնէութեան քաղաքականու-
թեանն հակառակ կամք յայտնել, այս
վերջինն հրաժարել, Պ. Պաղլի յաղ-
թանակը տարեր և նոր գահէն մը կաղ-
մել յանձնուել է Պ. ալ Շմէրլինի :

Աւարտի մէջ իրաց այս կերպ վախ-
ճան մ'առնուն շատ փտնդաւոր ու
երկիւզալի բան մ'է. այս կերպիւ Ձե-
քերու անկախութեան յայտնը կը ցրեն
և Պիմարքի Տիէթլին զիտաւորը՝ որք
կայսեր հետ խորհրդակցութեան հրա-
ւիրուած էին, նկուն և կորակուր ետ
դառնալու կ'առիւղուին՝ զիրենք զրկող
հատարակութեան Պերմանական գաւա-
ղանը տանելով վերստին, փոխանակ
ինքնիշխանութեան օրուն կ'ապասէին :
Սակայն տեսնենք թէ Ձեք աղջը լուիկ
միջիկ անտարբեր՝ պիտի կենայ իւր
յոտոց ու բազմանոց տրուած այս բու-
ռն հարուածին : Ձեք կարծեր, այլ
ընդհակառակն կ'ըսեմք թէ ինչ գոյն
այս կերպ լուծումը Աւարտի մէջ ի-
րաց վիճակը վերջին տարիճան պիտի
կնճառուէ, նոր և ուժգնադայն փոփոխի-
ներ պիտի յարուցանէ և զՎալ յեղը

պիտի գրգէ գիմել այնպիսի յու-
սահատ ու ծայրահեղ միջոցներով՝ որոց
վախճանը, ինչ որ ալ ըլլայ, Հապը-
պուրկի կայսրութեան համար նպաս-
տաւոր չ'ընար ըլլալ :

Արտի թէ զիտաւորապէս Պ. Պաղլի
պատճառ եղած է կայսեր այս որոշ-
մանը. Պաղլի՝ որ, Պ. Պիմարքի հետ
իւր տեսակցութիւններէն 'ի վեր մա-
նաւանդ չէր դադրած Հոնոուարթի քա-
ղաքականութեան գէ՛մ մարմնչելէ :

Եւ յիշաւ Պ. Պաղլի՝ Յրանտա Ժո-
զի՝ կայսեր ծանուցադիր մ'ուղղած էր,
որուն մէջ կը յայտարարէր թէ՛ « Ձեք
կրնար անտարբերութեամբ տեսնել օ-
տար տէրութեանց առջև իւր ներկայա-
ցուցած հանրական Պետութեան Աւարտ-
րիական Միացեալ-Նահանգաց փոխուի-
լը » : Բիշ մ'անգին կը յաւելլէր թէ
« Ձեք կրնար անշարժ ու անտարբեր
հանդիսատես ըլլալ այն յարձակմանց
զոր կ'ուղէին ընել կայսերական արժա-
նապատուութեան » : Թէ 'ի ինքզինք իւր
պաշտօնին մէջ յարձակման ու նախա-
տանայ ենթարկուած կը համարէր եթէ
ինչ որ կայսեր հետ համաձայնաբար ը-
րած էր, յետոյ Բրակայի մէջ փոփոխ-
ուէր ու վաւերացուէր, և թէ այն
պարտքերն՝ զոր ունի առ ամբողջ թա-
ղաւորութիւնն՝ չեն ներեր իրեն յարկ
այնպիսի քաղաքականութեան մը՝ որ
կ'ուղէ զկայսրութիւնը շնչել և Ձեք տե-
րութիւնն 'ի գոյ ածել :

Հուսկ ուրեմն Աւարտիական պաշտո-
նէին գրութիւնն այսպէս կը վերջանար,
թէ « Հոնոուարթի հետ 1867 ի հաճախ-
եալ չէր կրնար խնդրոյ տակ գրուիլ
ու վիճարանուիլ » :

«Պ. Պաղլիի տրուելիք պատասխանը,
կ'ըսէ Լա Թիւրքի, խիստ դիւրին է :
Եթէ համաձայնութեան քաղաքականու-
թիւնը յուր քաղաքականութիւն մ'է,
ինչո՞ւ ուրեմն նորա ճամբայն բացաւ՝
իւր թորը զօրութեամբն աշխատելով Ա-
լբանիոյ և Հոնոուարթի մէջ համաձայ-
նութիւն մը գոյացնելու :

«Ինչպէս կրնայ ըլլալ որ ինչ որ 1867
ին կայսերական արժանապատուութեան
գէ՛մ յարձակողական չէր, 1871 ին կա-
րենայ լինել :

«Բոլոր այս պարագայից մէջ, կը յա-
ւելու, ինչ որ ալ ըլլայ Պ. Պաղլի ին-
կած պատասխանատուութեան բաժինն
կայսեր և Պիմարքի մէջտեղ տեղի ու-
նեցած այս խղճան մէջ, պէտք է յաւիլ
անոր վրայ, վասն զի ակն յայտնի կ'ե-
րկի թէ յետին աստիճան ծանր դժ-
ուարութեանց ու կնճիռներու աղբա-
րար նշանը պիտի ըլլայ » :

ԻՐԱՅ ՎԻՃԱԿՆ ՅԱՆՎԱԿԱՆ

Շատեր կ'ըսեն թէ Անգղիա յայտնի
կերպով գէտ յանկուսն կը գիմէ, և
թէ ծովուց հինաւորաց գիւղին՝ վերջ-

նակն կերպով իւր կոհակաց մէջ վաթ-
թըռած, ինչպէս ողբվար Վեսար իւր
վերաբերուն մէջ, թաղճաղին համա-
կերպութեամբ մը, պատմութեան ժա-
մահարին վրայ իւր վերջին դարուն հընչ-
մանը կը մնայ ակնկալու :

Նոքա՝ որք այսպէս կը խորհին, կը
յիշէն այն նշանները՝ որք ծեր մարդոց
և զառամ՝ պետութեանց ճգնաժամին
շուրջը կը ծփան : Այս նշաններէն ա-
ռաւելին խորին ստուկում մը չէ՝ ապա-
գային նկատմամբ, ստուկում՝ որ ծե-
րունեաց համար դերեղմանի մը մէջ կը
վերջի, անցելոյն վրայ տղայական դո-
րով մը, անյաղթելի հակակրթութիւն
մ'ու պոգանք մը այն ամեն իրաց հա-
մար՝ որք շարժում և փոփոխում են :
Արդ, այս գաւառական նշաններն
այսօր Անգղիոյ մէջ կը տեսնուին : Գէտ
'ի յառաջադիմութիւն գնացըր դադ-
րա՛ծ է հն, հին զեղծումները եռան-
դաղին յարձակմանց չեն ենթարկիր,
և ապագայն անուական և յուսալից ակ-
նարկով մը չ'նկատուի : Մերակուսին,
բանակին, եկեղեցւոյն, տեսրց և աշ-
խատաւորաց, մայրաքաղաքին և գաղ-
թականութեանց յարաբերութիւններուն
մէջ՝ արդարութեան գաղափարը ևս
քան զիս հաստատուելու և հինաւորաց
նախապաշարմանն օտնակալ ընելու
վրայ չ'են :

Իմի բան, Անգղիոյ մէջ արդի կա-
ցութեան գլխաւոր նկարագիրը անշար-
ժութիւնն թէ՛ սպափոխութիւնն է :

Այս, աղափոխութիւն, այլ ըստ
Անգղիական և զանալի, որ այդ փո-
փոխութեանց մէջ շահ ունեցողներուն
մէջ տեղ համաձայնութիւններով տա-
կաւ առ տակաւ կը կատարի, յառաջ-
գիմութեան եղանակ մը՝ որ անտարա-
կոյս աւելի գործնական է և աւելի ի-
րական արդիւնքներով բեղմնաւոր քան
այն փոփոխութիւնն, ստիճաններն ու մըրց-
մանքն՝ որք լատին Ժողովրդոց մէջ յա-
ռաւելիմութեան զարգացման նկարագի-
րը կը յօրինեն :

Ինչ որ Անգղիոյ անկման գաղափարն
ընդհանրացնելու ծառայած է, այն սոյն
Տէրութեան Պերմանական միութեան
գործին մէջ բռնած չեղոր գիրքն է ե-
ղած : Գաղղիացիք մանաւանդ յայտա-
բարեցին թէ ըստ որում Անգղիա իրենց
յօղնութիւն չէր գիմած, Անգղիա լը-
մնացած երկիր մ'էր : Շատեր ընդու-
նեցին Պաղղիոյ այս գաղափարը 'իւր
օխը՝ առանց իսկ քննելու թէ Անգղիա
շահ մ'ունէր զՊաղղիա փրկելու և Պեր-
մանիոյ առջև արգելքներ յարուցանե-
լու : Արդ, բաւական է նկատել ան-
ժըխտելի իրողութիւն մը, համադրուելու
համար թէ այս վերջին տարիներուն մէջ
Անգղիական պաշտօնէից քաղաքակա-
նութիւնը արժանաւոր եղաւ իւր հին
համբաւոյն և զարմանալի յաջողակու-
թիւն յոյց տուա :

Այս իրողութիւնը, որ քաղաքացի-
տանց կամ օրագրաց ամեն սոփեանու-
թիւններէն աւելի յայտնի է և պայծառ,
Անգղիոյ շահույց և Ռուսիոյ փառասի-
րութեան մէջ եղող խիստ անողորմ և
արդարացի նախանձընդդէմ հակառա-
կութիւնն է: Հզօր Գերմանիոյ մը հաս-
տատութեանն օգնելով, Անգղիա՝ Ռու-
սական Պետութեան կողմէն վրայ կը
նետէր ամենէն ահապին անողորմութեանը՝ ուս-
կից նա կրնար վախճալ, Ռուսաց դէպ
ի Զինատան և դէպ ի Հնդկիս արշա-
ւանաց առջև ամենէն զօրաւոր յոգն-
քոտը: Գաղղիոյ տկարացմանը յօժա-
րակամ հաւանելով, Ռուսիոյ ապագայ
քաջակցին հարուած մը կուտար: Ի դուր
Անգղիոյ առջև դրին այն վտանգներն՝ որ
որք իրեն համար կրնային յառաջ գալ
Գերմանական տէրութեան զարգացու-
մէն, Գերմանիոյ՝ ծովուց վրայ հաւա-
նական տիրապետութենէն: Անգղիական
պաշտօնէից անդէս իմաստութիւնը այս
ստիկանութիւնը նախատեսութիւններէն չը
խառնէր: Անգղիա իւր արտա-
քին քաղաքականութեան ինչպէս իւր
ներքին սահմանադրութեանց մէջ, միշտ
զգուշացած տարածամ գործիքն է, նա
մանաւանդ կը խորհի օրուան վտանգաց
առաջն առնուլ, թողով ապագայ սե-
սերէն իրենց առջև երևելի տագնապ-
ներէն զերծանելու հոգը:

Այս վայրկեան մէջ, Անգղիոյ հա-
մար անմիջական վտանգը՝ Ռուսական
փառասիրութիւնն է, մինչդեռ Գեր-
մանիոյ ամենազօր զօրութիւնը խնդիր-
ներով ին անստոյգ ապառնուող մը մէջ
միայն կերելի իրեն, որուն համար,
գաղտնաբար՝ բայց ազգու կերպով նը-
պաստեց Գերմանական բարձրացմանը:
Բաւական է այսօր ակնարկ մը նետել
Եւրոպիոյ վրայ, ի միտ առնելու համար
թէ Անգղիոյ՝ Ռուսիոյ նկատմամբ բըռ-
նած դիրքը ո՞րքան օգտակար ու նորոս-
տաւոր եղած է Բրիտանական շահույց:
Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և հաւանականա-
բար Իտալիոյ մէջ դաշնակցութիւնն և
Գաղղիոյ տկարութիւնը զիւստիս կա-
տարակալ միայնութեան մէջ կը թողուն,
և ստուգիւ, այս կացութիւնը՝ յԱսիա
կենդանական տէրութիւնը պատասխար-
ւու հզօր վաճան մ'է:

Նւ պէտք է խորհիլ որ այս մեծ ար-
դիւնքը ձեռք բերուած է առանց Անգ-
ղիա ոսկի կամ արծաթ վատնելու, ա-
ռանց իսկ խրամատ մ'ըլլալու իւր ան-
հուն միջոցներուն մէջ:

Բարձր այս բաներուն մէջ, Անգղիոյ
համար անկումէ տարբեր բան մը կը
տեսնուի:

«ՄԵՃԵՐԱ» Ի ՆԱԽԱԵԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՆՈՐ ԲՈՊԷՆՍՈՒՆԵՐԻՆ

Անգղիական օրագիրը՝ Հնդկաց ծո-
վուն մէջ Մէն-Բոյ կղզւոյն առջև նա-
ւաբեկած Մէն-Բոյ նաւուն պաշտօնակալ-
ներէն միոյն մէկ նաւանկէ հետեւեալ
հատուածը կը հրատարակեն:

Մէն-Բոյ 1 Յուլիս 1871

Փառք Աստուծոյ, ահա՛ ողջ առողջ ցամաքն
եւայ զգեստներովս, սնունդներովս և ամեն բա-
նովս: Կը յուսամ որ բոլոր հեռագիր մը ձեզի
երկեզ պատճառած է: Բայց կը կատարէմ:

Կհ, սիրելի մայրս, երբ Աւստրալիայի կէս
ճամբան հասնեմ, ամեն երկրէ հազար հարիւր
մղան հեռու, անհորիզոն ծաղիկ մը վրայ, նաւն
սկսու խորտոմզի: Յատակը ծակած էր փա-
մանակէն գործածուած հին սանի մը նման: Այն
սանին սկսանք վազել դէպ ի սանիէն մերձակայ
կղզին, այն էր Մէն-Բոյ՝ որ մենէ հազար հինգ
հարիւր մղան հեռաւորութիւն ունէր: Բարե-
բախտաբար նախախնայութիւնը մեզի յաջող հով
մը զրկեց:

Մեր քաղաք ատեն, նոր տակաւ առ տակաւ
խորը կ'ընէր զգույն օրինակաւ, իր հաններով
մկան ջուրերը պարպել, բայց բաղնիքներ կը
պատկեն: Այն օրէն չուզեցի իր հանները զօր-

ծածկել: Ամեն բան հինցած էր այս նաւուն
մէջ, և իր հաններն քիչ ատենէն խորտակեցան:

Հուսկ ուրեմն, տասն օր պայպէս անձկալից
ու տագնապալից անցնելէ յետոյ, կղզին կը
հասնինք: Յանկարծ հակառակ հոգմ մը կ'ըս-
կար ինչ: Կորուսած էինք մեր խորտակները,
և նաւը ժայռերու վրայ կը նետուի: Փրկութեան
ամեն յայտ կը կորսնցնէինք: Իրեն վերջին յոյս
ազատման գոտիս կապեր էի: Նախախնայու-
թիւնը դարձեալ օգնութեան հասու մեզ: Հոգ-
մը կը փոխուի և գմից կ'ազատէ ժայռերէն: Այն
ատեն ծովափին աւազուելու վրայ կ'ընեմք, ամեն-
քըստ ողջ և առողջ, գինով, սրտաւրով, կարաս-
եօք, զբերով, ևն:

Հիմայ իրեն նոր Ռուսականներ կ'աղբինք, վը-
րանաց տակ կամ ուրբերու մէջ: Կղզին տեղ
տեղ գեղեցիկ է բայց բաւական անվրդի: Վայ-
րի այծեր և գեղեցիկ ձկներ կան: Նաւէն պար-
պեցինք բոլոր ինչ որ կար մէջը: Բոլորովին փը-
տած է, յատկապէս ծակած՝ մաղի մը նման: Թո՛ղ
մտածուի թէ այդպիսի նաւու մը մէջ 550 անձինք
կային: Անկարելի է երևակայել թէ երկու շա-
բաթէն ի վեր ֆիզիկական և բարոյական ինչ նե-
ղութիւններ կրցինք: Զինատան, Հնդկատան
և Աւստրալիա դաջող նաւերը մեր կղզւոյն առ-
ջևէն կ'անցնէին: Երեկ երկու հատ տեսանք,
բայց չկրցինք մեր ձայնն հասցնել: Յատկապէս
առիւթ մեր յուրերը պիտի զրկէինք պաշտօնա-
կալի մը և մի քանի մարդոց հետ, և պիտի ըս-
պասեինք որ կառավարութեան նաւ մը զայ մեզ
առնելու: Նոստ անոնք ունինք, նոյն իսկ երեք
ամսուան համար:

ԲԻՐՈՒՄԻՈՅ ՀԱՍՏԱՐԱԿ ԶԻՆՈՐԻՐ

Հիւսիսային Գերմանիոյ լրագրիւնները,
ամեն օր Բրուսիոյ հասարակ զինուորաց
նորանոր անկարգութիւնները կ'իմացը-
նեն: Այս անկարգութեանց մէջ, ան-
մեղ զիւղացւոց կրած քննանքները կարի
ցաւարի և միանգամայն ուշադրութեան
արժանի են: Պէրլինցի ստոյգ աղբիւրէ
առնելով՝ Վոսիկ Չայթուսիլ լրագրոյն կը
դրեն թէ Գաղղիայէն դեռ նոր վերա-
դարձող ռազմիկայ զինուոր մը, սովորով
փառանքաւոր կերպիւ վերադարձող քա-
ղաքացի մը, որուն կնոջ՝ թշնամանք
ըրած էր:

ՀԵՂԵԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱՍՏՈՒՂԻՆ

Անգղիոյ և Պոնդէի մէջ, ուղղակի
յարաբերութիւն մը հաստատուելու նպա-
տակաւ դէպ ի Հնդկաստան շինուե-
լիք երկաթուղւոյն յատակագիծը
պատրաստողներն, Անգղիոյ կառավա-
րութեան աշակցութիւնը խնդրեցին:
Պ. Կլաւտովըն պատասխանեց՝ թէ թա-
ղուհւոյն կառավարութիւնը Եւրոպիոյ
և Հնդկաստանի մէջ յարաբերութիւն-
ները գիւրացնելու համար շինուած բոլոր
յատակագիծերը սիրով կ'ընդունի բայց
այն ատեն կրնայ իւր քաղաքական
աղբիւրութիւնը բանեցնել երբոր երկ-
րաշինները և դրամատէրները գոծադրու-
թեանը վրայ համաձայնին:

ՆԱԲՈՒԼՈՒՆ ԵՒ ՊԵՂՆԻՍԻՅԱՅԻ ԳԱՋԸ

Օտար 1 էսինէ անուանեալ երկաթ-
աւոր մը որ այժմ Մարթորի Բ. անուամբ
Սպանիոյ դահաւորոյ թաղուհւոյն հետ
կը ճամբորդէ, բաւական ատենէն ի վեր
Նաբոլէոն Գ. ի հետ կը նամակակցէր
և Պէրլինցի պահէր նմա կը խոստանար:
Այս երկաթաւորի ջանքն ըստ ինք-
եան ծիծաղելի պիտի լինէր և հապիւ-
ղիտացութեան արժանի եթէ Նաբոլէոն
ալ նոյն ջանից համակարծիք և հաւանող
չը լինէր:

Այս խաղաւանանքն երկու տարիէ
ի վեր կը շարունակէ և դուցէ այլ ևս
պիտի շարունակէ՝ եթէ Գերմանական
հրազինուց որոտմաներն Ալեքանդրի
Նաբոլէոնեան ամբողջ կառավարու-
թեանց վերջ չըտային:

ԼՕՐԵՆՏԻՆՈՒ ՄԱՅԼ, 4 սեպտ. թուոյն
մէջ, կը ծանուցանէ որ Պիէն-Սինի մէջ
ստակալի հեղեղմունք տեղի ունեցեր են՝
որոց գրեթէ երեք հազար անձինք զոհ
գացեր են:

Զինական կառավարութիւնը որոշե-
ր է բաւական թուով Զինացի երկաթ-
աւորներ զրկել Արեւմտեան երկիրները
զինութիւն և արուեստ ուսանելու հա-
մար: Ներսուսն ուսանող մօտերս պիտի
մեկնին յԱմերիկա Պ. Եւանկ Ուինկի ա-
ռաջնորդութեան ներքեւ, զիտուն Զի-
նացի մը՝ որ Եպիս Գաղղիոյն մէջ ուսու-
մըն առած է: Կառավարութիւնը մէկ
անգամով մէկ միլիոն թաղի վարձ ար-
ուեստ, տասն տարուան միջոցի մէջ
սոյն երկաթաւորաց ուսմանց և ճամ-
բորդութեանց ծախսոյն համար:

Մօտերս Տուէ զօրապետը Զիլլընը-
դի մէջ Լուի Նաբոլէոնի հետ տեսու-
թիւն մ'ըրած ատեն, Գահաւորոյ կայս-
րը կը ջանար զանի կայսերական դա-
շակաւաց առաջնորդել: Երբ Նաբո-
լէոն տեսաւ որ իւր բոլոր ջանքերն ա-
պարդիւն կըլլան, ըսաւ, «Ես զձեզ խե-
լացի անձի մը տեղ էի դրած»: Այս
բաւական է ապացուցանել թէ Նաբո-
լէոն դէռ ինչ երազներ կը տեսնէ:

Հետեւալ լուրերը Վիեննայի Բեռլին
կը քաղեմք:

Սպանիոյ Ամեաթ թագաւորը յուսա-
հատեր է լիովին Սպանիոյ մէջ կարգ և
կանոն վերահաստատել, և մտադիր է
ճամբայ ելլելու:

Պէրլինցի մէջ գրաշարներն առանց ա-
ռաջուց լուր տալու յանկարծ գործեր-
նին թողուցին, լրագրապետը թէ և յա-
կամայս. սակայն պարագայից պահանջ-
մանը համար նոյա վարձքն հարիւրին
33 1/2 աւելցուցին:

Ֆրանքֆորթի մէջ գործաւորք դադ-
րեցան գործել: Ոստիկանք միջամտու-
թիւն ընելուն համար կռիւ ծագեցաւ
այնպէս որ գունդ մը զինուոր հարկե-
րաւ գալ: Գործաւորաց ընթացքը ըս-
պառնալից է:

Այս ամսոյ մէջ գաղանի ժողով մը
ըլլալ որոշուած է ի հռոմ. Ս. Պապն
ճառ մը պիտի խօսի՝ որով «Եկեղեցւոյ» ին-
քած հաւանանք և բարձր քաղաքացիական
յօք իւր ցաւերը պիտի յայտնէ: Պիոս
Թ. միայնակեաց կղերին և «Եկեղեցւոյ» հա-
ւերան (մարապետաց) դէմ գործուած
յանդուհիւնը որքան լինելու պիտի բանադրէ
և սոյն պատահութեամբ՝ Անդր-Ալքեան
(Գաղղիական) կառավարութիւնը մաս-
նաւորապէս խափա պիտի գատէ:

ՀՆՈՒԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնդոն 28 հոկտ.

Պ. Կլաւտովըն, Կլաւտովընի մէջ իր ընտրող-
ներէն 12,000 անձանց ներկայութեամբ ճառ
մ'արտասանեց, յորում կառավարութեան ներ-
քին քաղաքականութիւնը կը պաշտպանէ, կը
կարծէ թէ իր խոստանաւոր հաստատուած օրէնք-
ներէն զոհ եղած է, և կ'իմացնէ թէ նորա տու-
ղայ քաղաքական գոհունակութեան հիմունքը
պատրաստուած են: Գաղով Լորտերու խորհը-
րաւորն, Պ. Կլաւտովըն կ'ըսէ թէ կարելի է
որ խորհրդարանը վերակազմել պէտք ըլլայ,
բայց պէտք չ'է երբեք գահալիք կերպով բան
մը գործել: Գործաւորներուն խնդրոյն նկատ-
մամբ, կ'ընդունի թէ զիւս շատ բան կը մնայ
ընելու, և կը կարծէ ընկերական խնդրոյն լու-
ծումը արուեստական գործունէութիւնէն կախու-
մըն ունի: Արտաքին քաղաքականութեան վը-
րայ խօսելով, Առաջին պաշտօնական ըստ՝ որ
Եւրոպիոյ միապետ մտնի խառնաշփոթ կացու-
թեանը հակառակ, միւս կառավարութեանց
առ մեզ ունեցած բարեկամական տրամադրու-
թեանց շնորհիւ, կրնայ խաղաղական հիմունք
վրայ հաստատել կացութիւնը, և մեծ խնացու-
ղութիւններ ընել:

Բէլքի 28 հոկտ.

Մայրոցի ձախարակմանք Արտաքին կոմիտէն
հարցուցին թէ ստոյգ է՝ որ Պիէնցի խնդրու-
նաց կեղծական կառավարութեան կողմէն ըն-
դունուիլն արգելելու համար իւր աղբիւրութիւնը

կը բանեցնէ, և թէ ինչ պատճառներէ յառաջ
եկած կրնայ ըլլալ այդպիսի ընթացք մը:

Բարիկ 30 հոկտ.

Պատերազմի պաշտօնակալ Սիւս զօրապետը
Նախտութի զօրապետին վաթսուս օր բանտար-
կութեան պատիժ սահմանեց «Մար» լրագրոյն
ուղղած մէկ նամակին համար:

Նաբոլէոն իշխանը Նիսի սնցաւ ձեռնով եր-
թալու համար:

Նիւ-Եօրք 30 հոկտ.

Մորմոններու զինուորներէն Պ. Հաքինս շը-
նայողութեան յանցանքի համար Ամերիկեան
ատենանք մը երեք տարի բանտարկութեան դա-
տապարտեցաւ:

ՍՈՒԵՏԻՏԻԱԿԱՆ
ԼԻԳՐՈՒԼ 29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Բանկակ Միլիոնի Օրէնք, Բէնա 9 3/8
Ծախուած 8,000 հալ:
Հրապարակը հանդիսացաւ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԲՕՆՍՈՒԼԻՏ

Բացուեցաւ 51—6
Ժամ 3 1/2 01—17
Գոց. կէս օր 51—14

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյն դռնէն հետեւալ պաշ-
տօնական տեղեկութիւնն հաղորդուած
է լրագրաց:

Նորին Կայսերական Վիհապառութիւնը որ,
իւր երջանիկ գահակալութեան օրէն ի վեր,
իւր Պետութեան բարօրութեան համար իւր ե-
ռանգալից հոգածութեան փորձերը տալէ չէ
զադրած, վերջերս իւր վերաորոգութեան զօր-
ծը պատկեց և նոր ու փառաւոր էջ մ'ալ յաւել-
ցուց իւր հայակալ թագաւորութեան պատմու-
թեանը վրայ, կրկին ու բարձրակազմէ յայտ-
նելով բարեկարգութեանց և իւր մարդասէր դի-
տաւորութիւնները իրականացնելու և ցայս օր
ձեռնարկեալ բարեկարգմանց արդիւնները ապա-
հովելու յատուկ բարեօրոգիւններուն կատարումը
տեսնելու մասին իւր հաստատ կամը:

Բարձրագոյն Գուռն ալ, Վեհապետին բարե-
կարգական բարձր գաղափարներէն ներշնչուե-
լով փոյթ ունի ձեռք առնուլ ամեն կարելի
միջոցները և չզաղրել գաւառական իշխանու-
թեանց աղղու հրահրողները որքան յարաւամբ
իրենց պարտքն իրենց յիշեցնելու համար:

Սուրբանին այս անսասան որոյմանն առջև և
նոր հիւ արդէն իսկ ձեռք առնուած միջոցնե-
րուն, յոյս մեծ ունիմք որ պաշտօնէից կողմէն
որեւէ զանցաւորութիւն կամ անփութութիւն այլ
ևս չպիտի գայ, ինչպէս երբեմն, յառաջագի-
մութեան գնացքն արգելելու, և թէ ամեն ոք
իւր պարտուց կատարմանը պիտի ձգնի ջերմ
եռանդակմամբ և ամենայն փութով և անձուխ-
րութեամբ:

Սակայն, ձեռք առնուած կամ ապագային
մէջ ատենակի միջոցներուն գործադրութիւնը,
զիսրոց բնական ընթացքին մէջ, երեւի վրայ չը
թաղելու և անգուլ հսկողութեամբ նոյա յաւել-
ղութիւնն յապահովելու համար, Կայսերական
կառավարութիւնը որոշեց գաւառները զրկել ե-
րիտասարդ գործակալներ՝ որք Պետական խոր-
հրդոյ աղբիւրացոց տեսուչներուն և ինչ ինչ
զընանց անգամներուն մէջէն պիտի ընտրուին
և տաղանդի, ուղղութեան և հոյրենասիրութեան
մէջ լուր փարկ և համարում ունեցող անձինք պի-
տի ըլլան:

Այս գործակալներն, որք «Ժուռնալի» կամ
տեղեկարար պիտի կոչուին, պաշտօն պիտի ու-
նենան վերալեւերը չըլլալու, ժողովրդեան կա-
ցութեանն ու պիտոյից խորին կերպով տեղեկա-
նալու, զիտելու թէ ինչ եղանակաւ կառավա-
րութեան հրամանները կը կատարուին, և ստեղծ
ստեղծ Բ. գրան ամեն կատարելի վրայ մանրա-
բաման տեղեկագրեր ուղղելու:

Այսու նկատմամբ, Եւրոպական Տաճկաստանն
երկու հաստաւոր պիտի բաժնուի, և Արեւելեան
երեք իւրտարանիւր հաստաւոր երեք տեղեկա-
րի պիտի ունենայ, որով ընդ ամենը Բոսնիէի
համար վեց և Անատոլիոյ համար երեք տեղեկա-
րեք կ'ըլլան:

Միայն թէ այս պարանները իրենց այս տես-
չական շրջադրութեանց համար իրարմէ մէկ
կամ երկու ամիս ետքը պիտի մեկնին, այնպէս
որ այս եղանակաւ, գործոց ընթացքին վրայ
անուղղակի հակադրութիւն մը բանեցնելով հան-
դերձ, փոխադարձաբար մէկ մի հակադրութիւն
պիտի ըլլան միմեկին:

Ի դարձին ի Պիւսի իրենց ընդհանուր դիտու-
ղութիւնը պարտաւոր մանրամասն տեղեկա-

